

Міністерство освіти і науки України
Західноукраїнський національний університет
Юридичний факультет

Кафедра адміністративного права та судочинства

МІЖДИСЦИПЛІНАРНА КУРСОВА РОБОТА

з дисципліни: «Актуальні питання адміністративного права та процесу»
на тему: «Теоретично-правові основи визначення адміністративних стягнень»

Студент групи ПРм-14

Крамар Андрій Ігорович

Керівник: д.ю.н., проф. Кравчук М.Ю.

Національна шкала _____

Кількість балів: _____ Оцінка: ECTS _____

Члени комісії _____

(підпис) (прізвище та ініціали)

Тернопіль – 2025

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ПОНЯТТЯ ТА СУТНІСТЬ АДМІНІСТРАТИВНИХ СТЯГНЕНЬ.....	5
1.1. Поняття, ознаки, мета та функції адміністративних стягнень за законодавством України.....	5
1.2. «Адміністративне стягнення» та «санкція»: співвідношення понять.....	9
1.3. Загальні правила накладення адміністративних стягнень.....	12
Висновки до розділу 1.....	14
РОЗДІЛ 2. СИСТЕМА АДМІНІСТРАТИВНИХ СТЯГНЕНЬ.....	16
2.1. Види адміністративних стягнень та їх характеристика.....	16
2.2. Заходи впливу, що застосовуються до неповнолітніх осіб.....	23
Висновки до розділу 2.....	25
РОЗДІЛ 3. ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ В УМОВАХ ДІЇ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ ТА ШЛЯХИ ЇХ ПОДОЛАННЯ	26
Висновки до розділу 3.....	28
ВИСНОВКИ.....	30
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	32

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Сучасний розвиток адміністративного деліктного права потребує ретельного наукового переосмислення, що зумовлено тим, що українське суспільство, рухаючись у напрямку прогресу, прагне досягти балансу у сфері суспільних відносин, справедливого законодавчого регулювання та ефективного функціонування органів правосуддя/правоохоронних органів. Додатковим чинником, що посилює цю потребу на сьогоднішній день, являється воєнний стан, який вже четвертий рік поспіль триває через повномасштабну російську збройну агресію.

У цьому контексті особливого значення набувають адміністративні деліктні правовідносини, котрі відіграють ключову роль у забезпеченні правопорядку в Україні, зокрема, й тепер, коли діє правовий режим воєнного стану. Дана галузь права містить низку дискусійних аспектів, вирішення яких є предметом наукових досліджень у сфері адміністративного права та практичної діяльності правозастосовних/правоохоронних органів.

Стан наукових досліджень. Проблему теоретично-правових основ визначення адміністративних стягнень в науці національного адміністративного права досліджували, та й власне продовжують досліджувати багато вчених-адміністративістів. Поруч із відомими іменами все частіше в ряд стають молоді науковці, які також чимало зусиль докладають при дослідженні даного питання. Варто назвати наступні імена: Авер'янова В.Б., Андрійка О.Ф., Битяка Ю.П., Голосніченко І., Гусарова С., Додіна Є., Коваль Л., Коломоєць Т.О., Колпакова В., Куяна І., Комзюка А., Лук'янця Д., Салманової О., Хорощак Н. та ін. Так, увагу привертає монографічна праця «Адміністративні стягнення за законодавством України» Хорощак Наталії Володимирівни та її дисертаційне дослідження на тему «Адміністративні стягнення та їх застосування».

Метою курсової роботи виступає аналіз теоретичних та правових засад визначення адміністративних стягнень, з'ясування їхньої сутності, видів, функцій та значення у системі адміністративної відповідальності.

Відповідно до вказаної мети слід вирішити наступні **завдання**:

- ✓ розглянути поняття, ознаки, мету та функції адміністративних стягнень за законодавством України;
- ✓ співставити поняття «адміністративне стягнення» та «санкція»;
- ✓ розглянути загальні правила накладення адміністративних стягнень відповідно до КУпАП;
- ✓ охарактеризувати види адміністративних стягнень;
- ✓ проаналізувати заходи впливу, що застосовуються до неповнолітніх осіб;
- ✓ визначити проблемні питання адміністративної відповідальності в умовах дії правового режиму воєнного стану та шляхи їх подолання.

Об'єктом дослідження виступають суспільні відносини, котрі виникають у процесі застосування адміністративних стягнень у сфері адміністративного права відповідно до адміністративного законодавства України.

Предметом дослідження є нормативно-правові акти, наукові підходи та практика застосування адміністративних стягнень як засобів адміністративної відповідальності.

Теоретичною основою роботи виступає Кодекс України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП), наукові праці провідних вчених-адміністративістів, а також Інтернет-ресурси.

Структура курсової роботи. Курсова робота складається зі вступу, трьох розділів, до яких входять п'ять підрозділів, висновку та списку використаних джерел. Загальний обсяг роботи – 36 сторінок, з яких 5 аркушів – список використаних джерел (33 найменування).

РОЗДІЛ 1. ПОНЯТТЯ ТА СУТНІСТЬ АДМІНІСТРАТИВНИХ СТЯГНЕНЬ

1.1. Поняття, ознаки, мета та функції адміністративних стягнень за законодавством України

В умовах складного сучасного розвитку та розбудови правової держави, коли на українських землях триває вторгнення держави-агресора, одним із питань наукових дискусій виступають адміністративні стягнення, які розглядаються адміністративістами як ефективний механізм утвердження правової держави, формування громадянського суспільства, зміцнення законності/правопорядку, а також забезпечення засади верховенства права та захисту прав/свобод людини/громадянина. Водночас чинний КУпАП, який був прийнятий ще у далекому 1984 році, нині вже не повною мірою відповідає актуальним суспільним викликам, адже містить концептуальні недоліки та потребує оновлення відповідно до сучасних реалій.

Досліджуючи питання поняття адміністративних стягнень, зазначимо, що більшість науковців дотримується думки, що «адміністративне стягнення – це реакція компетентного органу на скоєний проступок шляхом застосування (реалізації) адміністративної санкції в конкретних охоронних правовідносинах. Це підсумковий акт процесу притягнення до відповідальності» [1, с. 163].

Адміністративні стягнення, на думку молодих науковців, виступають «формою та мірою юридичного осуду винного, протиправної поведінки, у результаті якої порушник у чомусь обмежується, позбавляється певних благ чи цінностей; на нього з моменту виконання санкції здійснюється каральний та профілактичний вплив» [2, с. 42].

Якщо звернутися до КУпАП, то ст. 23 «Адміністративне стягнення є мірою відповідальності і застосовується з метою виховання особи, яка вчинила адміністративне правопорушення, в дусі додержання законів України, поваги до

правил співжиття, а також запобігання вчиненню нових правопорушень як самим правопорушником, так і іншими особами» [3].

Повертаючись до наукових трактувань досліджуваного поняття, вбачається за доцільне розглянути точки зору адміністративістів стосовно розуміння мети адміністративних стягнень. Так, Миколенко О.М. встановлює мету адміністративних стягнень через здійснення порівняльного аналізу. Вчений проводить порівняльну характеристику адміністративних стягнень із системою кримінальних покарань. Йому вдається виокремити спільні риси, як от наприклад, більшість з них мають однакові назви, такі як конфіскація, громадські роботи, штраф, виправні роботи, арешт, позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю тощо. Науковець підходить до висновку, що подібно до системи покарань у кримінальному праві система адміністративних стягнень покликана покарати особи, котра вчинила адміністративний проступок [4, с. 71].

Керезора М.О. дотримується думки, що метою адміністративних стягнень є захист правопорядку, вплив на правопорушників, котрі вчинили адміністративні проступки, а також запобігання вчиненню у майбутньому нових проступків [5].

За змістом кожне стягнення, на думку Панасюк О., являється «карою, мірою відповідальності, що призначається за адміністративні делікти; застосування будь-якого стягнення означає настання адміністративної відповідальності, створює несприятливі юридичні наслідки» [6, с. 128].

На думку Комзюка А.Т., основним призначенням адміністративного стягнення являється виховання правопорушника, спрямоване на формування у нього стійкої звички дотримуватися законної поведінки. Дослідник у своєму монографічному дослідженні зазначає, що виховний вплив на особу здійснюється як безпосередньо через факт накладення стягнення, так й шляхом застосування спеціальних виховних заходів у процесі виконання певних видів адміністративних стягнень. Приміром, виконання виправних робіт передбачає трудове виховання порушника, а до осіб, котрі перебувають під

адміністративним арештом, застосовуються різного роду бесіди та інші заходи виховного характеру [7, с. 27–28].

Замінити «стягнення» на поняття «покарання» пропонує Колпаков В.К., оскільки, як вважає науковець, перше точніше відповідає суті заходів примусового характеру, котрі застосовуються до правопорушників за вчинення ними адміністративних проступків. А оскільки всяка міра адміністративної відповідальності за такі проступки має наслідком відповідні обмеження прав/свобод суб'єкта правопорушення, то такі обмеження й виступають покараннями [1].

Що ж стосується ознак адміністративного стягнення, то до них відносять наступні:

- 1) воно може застосовуватись лише за вчинення адміністративного проступку/правопорушення, яке передбачене КУпАП;
- 2) воно може бути виключно результатом адміністративного/позасудового чи судового провадження, в межах котрого вирішується справа про притягнення правопорушника до адміністративної відповідальності;
- 3) «формально відображається у рішенні персоніфікованого характеру тощо» [8, с. 33].

Мета адміністративного стягнення зазначена у ст. 23 КУпАП і полягає у вихованні «особи, яка вчинила адміністративне правопорушення, в дусі додержання законів України, поваги до правил співжиття, а також запобігання вчиненню нових правопорушень як самим правопорушником, так і іншими особами» [3]. Звідси стає очевидним, що адміністративне стягнення покликане виконувати не тільки каральну, але й виховну та превентивну функції, спрямовані на формування у правопорушника правосвідомої поведінки та недопущення ним повторних правопорушень у майбутньому.

Досліджуючи функції адміністративних стягнень, було підмічено, що науковці-адміністративісти переважно зосереджуються на функціях адміністративної відповідальності. Однак, зважаючи на те, що адміністративні

стягнення являються безпосереднім наслідком притягнення особи до адміністративної відповідальності, їхні функції фактично збігаються.

Отже, пропонуємо виокремити такі функції адміністративних стягнень:

✓ превентивна/запобіжна функція – покликана забезпечувати запобігання/попередження у майбутньому адміністративних проступків [9, с. 143];

✓ виховна функція – покликана перевиховати/виправити особу правопорушника на краще. «Виховати», на думку Аксьонова Д.С., означає «привити, впливаючи на волю і свідомість особи, повагу до загальнообов’язкових правил, що встановлені державою, показати, що порушення цих правил є негативним явищем, яке відображається на суспільному житті, успішній діяльності тої чи іншої організації і нарешті на благах самої винної особи» [10, с. 371]

✓ відновлювальна/компенсаційна функція – покликана відновити незаконно порушені права/блага потерпілого;

✓ регулятивна функція проявляється «типовим і характерним для інших видів юридичної відповідальності способом – встановлення заборон чинити певні дії. Продумана законодавцем система заборон розрахована перед усім на те, щоб суб’єкт діяв правомірно. Ця система вказує на необхідну програму дій, яка оцінюється державою як приємна» [10, с. 371].

✓ каральна функція покликана покарати винного/правопорушника, застосувавши до нього відповідні адміністративні стягнення. У такому випадку, особа правопорушника «відчуває на собі комплекс обмежень його волі за недотримання охоронюваних адміністративним законодавством норм» [4, с. 71–77]. На думку Пирожкової Ю.В. дана функція знаходить прояв, насамперед, «у встановленні санкцій за адміністративні правопорушення, по-друге, у чіткому визначенні адміністративно-правових заборон, по-третє, у передбачених охоронюваних юридичних фактах» [11].

Таким чином, усі вище окреслені функції адміністративних стягнень у комплексі формують дієву систему останніх, яка слугує не лише засобом впливу

на правопорушників, але й виступає важливим інструментом підтримання правопорядку та ефективного функціонування правової держави.

1.2. «Адміністративне стягнення» та «санкція»: співвідношення понять

Продовжуючи дослідження обраної теми стосовно визначень «адміністративних стягнень», вбачається за доцільне розглянути їх у співвідношенні із поняттям «санкція». Доволі часто ці два поняття в адміністративному права ототожнюють. Проте, на нашу думку, поняття «санкція» залежно від контексту його використання в сучасній українській мові наділене різними значеннями. У тлумачному словнику дане поняття має три, іноді чотири, значення:

«1» Схвалення.

2» Затвердження чого-небудь вищою інстанцією; визнання законності чогось. || Дозвіл, схвалення.

3» юр. Заходи впливу, покарання за порушення закону. Кримінальна санкція. || У міжнародному праві – заходи впливу щодо держави, яка порушила міжнародну угоду.

4» ек. У кредитних відносинах – заходи впливу, застосовувані банком до порушників фінансової, касової, розрахункової або кредитної дисципліни» [12].

У вузькому розумінні під «санкцією», на думку Орехова В.Ю., слід розуміти:

✓ Надання дозволу на здійснення певних дій уповноваженою особою, якій законодавством надано відповідну компетенцію. Приміром, проведення обшуку неможливо провести без відповідного дозволу/санкції.

✓ Застосування заходів юридичної відповідальності, зокрема, стягнення штрафів, пені, матеріальної шкоди, позбавлення волі тощо.

✓ Вжиття попереджувальних/превентивних заходів, таких як примусовий привід особи, арешт майна, знесення незаконно зведених споруд тощо.

✓ Негативні наслідки, що настають у зв'язку з неправомірною поведінкою суб'єкта, приміром, втрата певних прав чи втрата ліцензії.

✓ Заходи захисту, спрямовані на відновлення порушених інтересів/прав, зокрема, примусове стягнення аліментів чи повернення незаконно звільненого працівника на роботу [13, с. 15–16].

На попереджувальний вплив санкцій вказує Дембіцька С.Л. Науковиця звертає увагу, що такий вплив спрямовується не тільки на правопорушника, але й на його оточення, що відповідно теж може виявитися схильним до вчинення правопорушень [14, с. 74].

На думку Устименка Є.В., під адміністративно-правовою санкцією ховається реакція «уповноваженого суб'єкта, спрямована на усунення причин та наслідків протиправного діяння, вчиненого суб'єктом – адресатом правової норми, полягає в усуненні наслідків протиправного діяння, його припиненні або покаранні правопорушника і яка застосовується в адміністративному порядку» [15, с. 118]. Проаналізувавши дане тлумачення, виділимо три види адміністративно-правових санкцій:

- 1) припинювальні – застосування заходів адміністративного припинення;
- 2) компенсаційні – застосування заходів, що дають можливість усунути негативні наслідки скоєного адміністративного правопорушення;
- 3) каральні – притягнення особи правопорушника до адміністративної відповідальності.

Тепер розглянемо кілька наукових трактувань поняття «адміністративне стягнення». І хоч у попередньому підрозділі роботи вже наводилися наукові точки зору щодо даного поняття, проте, тут не можна не зауважити, що на доктринальному рівні таких трактувань є безліч.

Досить цікавою видається точка зору Коломоець Т.О., яка визначає адміністративне стягнення як засіб відповідної державної реакції на вчинення правопорушником (фізичною/юридичною особою) адміністративних деліктів/проступків. При цьому особлива увага приділяється не лише майновим

або фінансовим обмеженням прав/правомочностей, але й безпосередньому впливу на саму особу, її психологічний стан та поведінку [16, с. 104].

Наукова позиція, яку Хорошак Н.В. висловила у своєму дисертаційному дослідженні теж заслуговує на увагу. Так, науковиця зазначила: «Погоджуючись з тим, що для адміністративних стягнень характерне видове розмежування, досить спірною є позиція щодо їх системної єдності та внутрішньо системної взаємодії. На нашу думку, адміністративні стягнення не можна назвати елементами системи. Оскільки вони існують незалежно одне від одного. Їх поєднують засади виникнення, мета та підстави застосування, характерні риси за якими вони вирізняються серед інших адміністративно-правових санкцій. Одночасно вони не утворюють усталеного зв'язку, єдиного цілого, в якому кожен з елементів несе, власне, смислове навантаження і відповідає за забезпечення певної функції, що позначається на існуванні всієї системи» [17, с. 73].

Когут О.В. підкреслює, що адміністративне стягнення є формою примусу, яка застосовується від імені держави до осіб, визнаних винними у вчиненні адміністративного правопорушення [18, с. 292].

Що ж стосується нормативного тлумачення поняття «адміністративне стягнення», то у КУпАП на сьогоднішній день воно відсутнє. Законотворець у ст. 23 КУпАП лише розкриває його мету застосування, про що йшлося у попередньому розділі курсової роботи.

Отже, підсумовуючи, можна зазначити: адміністративна санкція виступає формою негативної реакції держави, котру реалізують її уповноважені органи/посадові особи у випадку порушення адміністративно-правової норми. Водночас, адміністративне стягнення накладається виключно за вчинення адміністративного правопорушення, передбаченого чинним національним законодавством, і має на меті не лише покарати правопорушника за порушення встановлених правил, але й перевиховати його та поставити на шлях виправлення.

Дослідження показало, що адміністративні стягнення являються безпосереднім наслідком адміністративної відповідальності, що проявляється у негативних правових наслідках для особи, котра вчинила адміністративне правопорушення. Така особа підлягає відповідальності за свої дії та має зазнати певних обмежень/санкцій, котрі можуть повпливати на її моральний, фізичний чи матеріальний стан. Важливо зазначити, що адміністративні стягнення є кінцевим етапом у системі заходів адміністративного/позасудового примусу. Вони виступають формою адміністративної відповідальності, спрямованою не лише на покарання, а й на виправлення порушника та запобігання аналогічним правопорушенням у майбутньому.

1.3. Загальні правила накладення адміністративних стягнень

У попередніх підрозділах роботи було з'ясовано мету адміністративних стягнень відповідно до ст. 23 КУпАП, на що ще колись відомий адміністративіст Авер'янов В.Б. звертав увагу. Так, вчений наголошував, що основною його метою виступає перевиховання особи, котра скоїла адміністративний проступок, із урахуванням додержання чинного законодавства, поваги до встановлених Конституцією України правил співжиття, а також запобігання вчиненню аналогічних проступків, як особою, котра вчинила порушення, так і другими особами [19, с. 11–15].

Накладення адміністративних стягнень регулюється Главою 4 КУпАП. Відповідно до ч. 1 ст. 33 КУпАП «Стягнення за адміністративне правопорушення накладається у межах, установлених цим Кодексом та іншими законами України» [3]. А ст. 36 КУпАП зазначає, що «При вчиненні однією особою двох або більше адміністративних правопорушень адміністративне стягнення накладається за кожне правопорушення окремо.

Якщо особа вчинила кілька адміністративних правопорушень, справи про які одночасно розглядаються одним і тим же органом (посадовою особою), стягнення накладається в межах санкції, встановленої за більш серйозне

правопорушення з числа вчинених. До основного стягнення в цьому разі може бути приєднано одне з додаткових стягнень, передбачених статтями про відповідальність за будь-яке з вчинених правопорушень» [3].

Адміністративні стягнення накладаються з урахуванням цілого ряду факторів, серед яких слід виділити найважливіші: характер вчиненого правопорушення, індивідуальні особливості порушника, ступінь його вини, фінансове становище, а також обставини, що можуть пом'якшити (ст. 34 КУпАП) або, навпаки, обтяжити адміністративну відповідальність (ст. 35 КУпАП). До таких обставин відносяться, приміром, щире каяття правопорушника, вчинення правопорушення в стані алкогольного сп'яніння, вчинення проступку у складі групи осіб або інші обставини, як-от вчинення правопорушення вагітною жінкою, що можуть мати значний вплив на визначення відповідного стягнення та багато інших.

Якщо проаналізувати статті КУпАП, то побачимо, що накладення адміністративних стягнень обчислюється наступними строками:

- громадські роботи, суспільно корисні роботи – годинами (ст.ст. 30-1, 31-1 КУпАП);
- позбавлення спеціальних прав, позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю – днями/місяцями/роками (ст. 30 КУпАП);
- виправні роботи – днями/місяцями (ст. 31 КУпАП);
- адміністративний арешт, арешт з утриманням на гауптвахті – добами (ст. 32, 32-1 КУпАП).

У ч. 1 ст. 38 КУпАП законодавець звертає увагу на те, що адміністративне стягнення «може бути накладено не пізніш як через два місяці з дня вчинення правопорушення, а при триваючому правопорушенні - не пізніш як через два місяці з дня його виявлення, за винятком випадків, коли справи про адміністративні правопорушення відповідно до цього Кодексу підвідомчі суду (судді)» [3].

Якщо ж особа, до якої вже було застосовано адміністративне стягнення, протягом одного року «з дня закінчення виконання стягнення не вчинила нового адміністративного правопорушення» [9], то вона відповідно до ст. 39 КУпАП буде вважатися такою, що не піддавалася адміністративному стягненню.

Висновки до розділу 1

Проаналізувавши мету адміністративного стягнення, дійшли висновку, що адміністративне стягнення покликане виконувати не тільки каральну, але й виховну та превентивну функції, спрямовані на формування у правопорушника правосвідомої поведінки та недопущення ним повторних правопорушень у майбутньому.

Досліджуючи функції адміністративних стягнень, було підмічено, що науковці-адміністративісти переважно зосереджуються на функціях адміністративної відповідальності. Однак, зважаючи на те, що адміністративні стягнення являються безпосереднім наслідком притягнення особи до адміністративної відповідальності, їхні функції фактично збігаються. Усі досліджені в роботі функції адміністративних стягнень у комплексі формують дієву систему останніх, яка слугує не лише засобом впливу на правопорушників, але й виступає важливим інструментом підтримання правопорядку та ефективного функціонування правової держави.

Адміністративна санкція виступає формою негативної реакції держави, котру реалізують її уповноважені органи/посадові особи у випадку порушення адміністративно-правової норми. Водночас, адміністративне стягнення накладається виключно за вчинення адміністративного правопорушення, передбаченого чинним національним законодавством, і має на меті не лише покарати правопорушника за порушення встановлених правил, але й перевиховати його та поставити на шлях виправлення.

Дослідження показало, що адміністративні стягнення являються безпосереднім наслідком адміністративної відповідальності, що проявляється у негативних правових наслідках для особи, котра вчинила адміністративне

правопорушення. Така особа підлягає відповідальності за свої дії та має зазнати певних обмежень/санкцій, котрі можуть повпливати на її моральний, фізичний чи матеріальний стан.

Важливо зазначити, що адміністративні стягнення є кінцевим етапом у системі заходів адміністративного/позасудового примусу. Вони виступають формою адміністративної відповідальності, спрямованою не лише на покарання, а й на виправлення порушника та запобігання аналогічним правопорушенням у майбутньому.

РОЗДІЛ 2. СИСТЕМА АДМІНІСТРАТИВНИХ СТЯГНЕНЬ

2.1. Види адміністративних стягнень та їх характеристика

У частині 1 статті 24 КУпАП наведений перелік адміністративних стягнень:

- «1) попередження;
- 2) штраф;
- 3) оплатне вилучення предмета, який став знаряддям вчинення або безпосереднім об'єктом адміністративного правопорушення;
- 4) конфіскація: предмета, який став знаряддям вчинення або безпосереднім об'єктом адміністративного правопорушення; грошей, одержаних внаслідок вчинення адміністративного правопорушення;
- 5) позбавлення спеціального права, наданого даному громадянину (права керування транспортними засобами, права полювання);
позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю;
- 5-1) громадські роботи;
- 6) виправні роботи;
- 6-1) суспільно корисні роботи;
- 7) адміністративний арешт;
- 8) арешт з утриманням на гауптвахті» [3].

Вище вказаний перелік не є вичерпним, бо вже у ч. 2 ст. 24 КУпАП законотворець зазначає, що «Законами України може бути встановлено й інші, крім зазначених у цій статті, види адміністративних стягнень» [3].

Перед тим як проаналізувати кожне з адміністративних стягнень, вбачається за доцільне навести думку Хорошак Н.В., яка у дисертаційному дослідженні на тему «Адміністративні стягнення та їх застосування» висловила цікаву позицію щодо того, чи складають усі вище зазначені адміністративні стягнення цілісну систему. Вчена стверджує: «Погоджуючись з тим, що для

адміністративних стягнень характерне видове розмежування, досить спірною є позиція щодо їх системної єдності та внутрішньо системної взаємодії. На нашу думку, адміністративні стягнення не можна назвати елементами системи. Оскільки вони існують незалежно одне від одного. Їх поєднують засади виникнення, мета та підстави застосування, характерні риси за якими вони вирізняються серед інших адміністративно-правових санкцій. Одночасно вони не утворюють усталеного зв'язку, єдиного цілого, в якому кожен з елементів несе, власне, смислове навантаження і відповідає за забезпечення певної функції, що позначається на існуванні всієї системи» [17, с. 73].

Повністю підтримуємо дану позицію, адже поняття «система» передбачає:

- ✓ наявність цілісної структури, яка ефективно взаємодіє з іншими системами;
- ✓ сукупність елементів, що не лише мають тісний взаємозв'язок, а й активно впливають один на одного.

Отож, тепер більш детально проаналізуємо адміністративні стягнення. Так, найлегшим їх видом виступає попередження, яке регулюється ст. 26 КУпАП та «виноситься в письмовій формі. У передбачених законом випадках попередження фіксується іншим установленим способом» [3]. Воно виступає окремим видом адміністративного стягнення, що застосовується за малозначні правопорушення. Його накладають на осіб, котрі вчинили адміністративне правопорушення вперше та мають позитивні характеристики з місця роботи/навчання. Сутність цього заходу полягає в офіційному засудженні протиправної поведінки від імені держави органом адміністративної юрисдикції, а також у доведенні до правопорушника неприпустимості подібних дій у майбутньому.

Характеризуючи дане адміністративне стягнення, Куразов Ю. та Коломосьць Т. вважають, що «саме така реакція держави є оптимальною, адекватною. Як правило, такі проступки вчиняються особою, яка в цілому має позитивні характеристики, наявні обставини, що пом'якшують адміністративну відповідальність, отже, є потреба не стільки «максимально покарати особу», яка

вже все усвідомила, а проінформувати та попередити про неприпустимість протиправних діянь у майбутньому» [20, с. 110].

На нашу думку, найефективнішим та найбільш поширеним у теперішній час адміністративним стягненням, яке дуже часто на практиці застосовується до правопорушників, є штраф. Дане адміністративне стягнення підпадає під ст. 27 КУпАП, згідно якої – це грошове стягнення, що «накладається на громадян, посадових та юридичних осіб за адміністративні правопорушення у випадках і розмірі, встановлених цим Кодексом та іншими законами України» [3].

Штраф має метою забезпечення правопорядку та вплив на осіб, котрі вчиняють адміністративні проступки, з метою недопущення подальших порушень. Його застосування спрямоване на формування правосвідомості правопорушників, щоб запобігти повторенню таких дій у майбутньому (приватна превенція), а також на стримування інших осіб від вчинення правопорушень (загальна превенція).

Вбачаємо за доцільне звернути увагу на те, що на сьогодні чіткого встановлення розміру штрафів «від» і «до» у КУпАП не передбачено, оскільки дуже часто законодавець вносить зміни до відповідних статей, змінюючи їх. На разі розмір штрафу обчислюється у неоподаткованих мінімумах доходів громадян (надалі – НМДГ), що становить 17 грн. Слушною видається наукова позиція, що «розмір НДМГ в 17 грн., який застосовується як базова одиниця для розрахунку штрафу, не відображає економічних та соціальних реалій сьогодення» [21, с. 170]. За 2021 рік, приміром, «місцевими загальними судами при розгляді справ про адміністративні правопорушення було накладено штрафів на суму в 2,94 млрд. грн., а в 2022 році – 3,294 млрд. грн» [21, с. 169].

Цікаво те, що у разі призначення штрафу неповнолітньому правопорушнику, котрий самостійного заробітку немає, законодавець зобов'язує батьків/осіб, що їх замінюють сплатити цей штраф за неправомірні дії неповнолітнього.

Оплатне вилучення предмета (повна назва – оплатне вилучення предмета, став знаряддям вчинення або безпосереднім об'єктом адміністративного

проступку) регулюється ст. 28 КУпАП, і воно полягає у його примусовому вилученні «за рішенням суду і наступній реалізації з передачею вирученої суми колишньому власникові з відрахуванням витрат по реалізації вилученого предмета» [3].

Як особливу форму грошових/матеріальних санкцій, котрі застосовуються за вчинення адміністративних правопорушень, дане стягнення визнає Адерейко Т.В. [22, с. 148]. Законотворць, на думку Миколенко О.М., даремне намагається «реабілітувати це стягнення радянських часів, але воно вичерпало всі свої карні та виховні можливості» [4, с. 74]. І ми підтримуємо таку позицію, адже й інші науковці сходяться на недоцільності застосування даного адміністративного стягнення у сучасному світі, бо «реальної карально-превентивної та виховної функції, на наш погляд, дане покарання не несе» [23, с. 147].

Конфіскація предмета (повна назва – конфіскація предмета, який став знаряддям вчинення/безпосереднім об'єктом адміністративного проступку; грошей, отриманих в результаті скоєння адміністративного проступку підпадає під ст. 29 КУпАП та полягає «в примусовій безоплатній передачі цього предмета у власність держави за рішенням суду. Конфісковано може бути лише предмет, який є у приватній власності порушника» [3].

І тут слід звернути увагу на те, що конфіскації підлягають виключно ті предмети, котрі мають безпосередній зв'язок із адміністративним проступком і перебувають у приватній власності порушника, якщо інше не передбачено чинним національним законодавством. Поруч із тим, у законодавчій площині виникають суперечності стосовно конфіскації предмету, котрий на праві приватної власності належить іншій особі. Виняток становлять випадки, коли вилучають майно, що безпосередньо стало предметом правопорушення, зокрема, незаконно добуті тварини/риба, товари, реалізація яких порушує встановлені правила торгівлі тощо. Що ж стосується предметів контрабанди, вони незалежно від можливості встановлення їх власника підлягають обов'язковій конфіскації.

Згідно ч. 2 ст. 29 КУпАП «Конфіскація вогнепальної зброї, інших знарядь полювання і бойових припасів не може застосовуватись до осіб, для яких полювання є основним джерелом існування» [3].

Позбавлення спеціальних прав теж виступає досить ефективним правовим засобом адміністративного деліктного права (ст. 30 КУпАП) і передбачає позбавлення двох таких прав:

- ✓ позбавлення права керування транспортним засобом (максимально до 10 років);
- ✓ позбавлення права полювання (максимально до 3 років).

Стосовно адміністративного стягнення позбавлення права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю, яке законодавець у 2021 році вніс частиною 5 у ст. 30 КУпАП, то «судова практика показує, що такий вид стягнення фактично не застосовується, окрім правопорушень пов'язаних з корупцією» [24, с. 115].

Наступний вид адміністративного стягнення – громадські роботи – регулюється ст. 30-1 КУпАП. Даний вид стягнення не є новелою в національному законодавстві, адже їх законотворець включив до КУпАП ще у 2008 році та полягають «у виконанні особою, яка вчинила адміністративне правопорушення, у вільний від роботи чи навчання час безоплатних суспільно корисних робіт, вид яких визначають органи місцевого самоврядування» [3].

Шестак Л.В. визначає громадські роботи як обов'язкове залучення правопорушника до виконання нескладної/некваліфікованої роботи, яку він здійснює особисто, без отримання оплати, в інтересах громади/держави. Такі роботи призначаються судом і виконуються в межах адміністративно-територіальної одиниці, де порушник проживає/працює/навчається або де було вчинене правопорушення [25, с. 110].

Мельник Т.М. та Ярошович А.Ю. чітко окреслили цілі застосування даного виду адміністративного стягнення:

- «- забезпечує покарання правопорушника за його протиправні дії;

- здійснює моральне виховання правопорушника шляхом залучення його до виконання суспільно корисної праці;
- запобігає вчиненню нових правопорушень шляхом впливу на поведінку особи через участь у громадських роботах;
- дозволяє вплинути на суспільство, підвищуючи усвідомлення того, що вчинення протиправного діяння може мати негативні наслідки» [25, с. 210].

Що ж стосується виправних робіт, то як вид стягнення в адміністративному праві, воно регулюється ст. 30 КУпАП, відповідно до якої дані роботи застосовуються на термін до 2-х місяців із відбуванням їх «за місцем постійної роботи особи, яка вчинила адміністративне правопорушення, і з відрахуванням до двадцяти процентів її заробітку в доход держави» [3].

Багато дослідників вважають, що даний вид адміністративного стягнення вже давно втратив свою актуальність, з чим ми погоджуємося. Адже, як зазначають науковці, виправні роботи перетворилися на «штрафи з розстрочкою», втративши свою попередню/початкову мету, що полягала в перевихованні винного через виконання певних робіт у трудовому колективі та обов'язкового відрахування певної суми з її заробітку впродовж певного часу [27, с. 23].

Доволі новим видом стягнення для інституту адміністративної відповідальності являються суспільно корисні роботи, які відповідно до ст. 31-1 КУпАП полягають у «виконанні особою, яка вчинила адміністративне правопорушення, оплачуваних робіт, вид яких та перелік об'єктів, на яких порушники повинні виконувати ці роботи, визначає відповідний орган місцевого самоврядування» [3]. Дане стягнення було внесено у КУпАП Законом України від 07.12.2017 «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення захисту права дитини на належне утримання шляхом вдосконалення порядку примусового стягнення заборгованості зі сплати аліментів» [28].

На думку Яковця І.С. та Лук'янченка Є.О., поняття «суспільно корисної праці» свідчить про те, що такі роботи приносять користь громаді, зокрема, сприяють благоустрою, очищенню територій населених пунктів,

майданчиків/парків тощо. Водночас важливо, щоб їх виконання не становило загрози для життя/здоров'я самого правопорушника. При визначенні строку відбування суспільно корисних робіт враховується лише фактичний час виконання таких завдань на визначених об'єктах [29, с. 116].

Адміністративний арешт та арешт з утриманням на гауптвахті займають особливе місце серед адміністративних стягнень, що передбачені статтями 32 та 32-1 КУпАП. Обидва види стягнень застосовуються виключно у виняткових випадках за окремі адміністративні проступки, а їх максимальний строк становить 15 діб (до 2022 року максимальний строк арешту з утриманням на гауптвахті становив 10 діб).

Застосування адміністративного арешту є доволі складним через особливості процедури його призначення. Приміром, у 2018 році Конституційний Суд України визнав, що положення КУпАП, які встановлюють негайне виконання рішення про адміністративний арешт, порушують конституційні гарантії права на судовий захист та апеляційне оскарження. Такі норми не відповідають принципам пропорційності, обґрунтованості, суспільної необхідності та суперечать засаді верховенства права [30].

Відповідно до:

1) ч. 2 ст. 32 КУпАП адміністративний арешт не застосовується до «вагітних жінок, жінок, що мають дітей віком до дванадцяти років, до осіб, які не досягли вісімнадцяти років, до осіб з інвалідністю першої і другої груп» [3];

2) ч. 2 ст. 32-1 КУпАП арешт з утриманням на гауптвахті не застосовується до військовослужбовців-жінок [3].

Підсумовуючи це питання, варто звернути увагу на доволі цікаву гендерну позицію, яку висловлює Співак М.В., акцентуючи на такому аспекті: «якщо в Україні середня тривалість життя чоловіків на 10 років менша від тривалості життя жінок, у 4 рази більша порівняно із жінками смертність чоловіків працездатного віку (28–45 років), то такі види стягнення, як адміністративний арешт, арешт з утриманням на гауптвахті, громадські роботи, суспільно корисні роботи, застосовувати до чоловіків негуманно» [31, с. 37].

Зазначена точка зору має право на існування, оскільки варто ще раз підкреслити, що чинна система адміністративних стягнень уже втратила свою актуальність і потребує перегляду з урахуванням сучасних умов, включаючи дію правового режиму воєнного стану. Багато ініціатив у галузі адміністративно-деліктного права залишаються на етапі пропозицій та законопроектів, що вказує на важливість розгляду цієї проблеми та підкріплює наукові пошуки в цій сфері. Законотворцю варто було б серйозно задуматися над прийняттям нового кодифікованого акта, який би регулював інститут адміністративної відповідальності, враховуючи реалії сучасного українського життя та виклики воєнного стану.

2.2. Заходи впливу, що застосовуються до неповнолітніх осіб

Стаття 24-1 КУпАП передбачає специфічні види заходів адміністративної відповідальності, які законодавець передбачив для неповнолітніх правопорушників. Вбачається, що їх запровадженням нормотворець прагнув зберегти дотримання принципу гуманного ставлення до неповнолітніх правопорушників, зважаючи на особливості їх психіки та соціального статусу.

Отож, до таких заходів належать:

- «1) зобов'язання публічно або в іншій формі попросити вибачення у потерпілого;
- 2) попередження;
- 3) догана або сувора догана;
- 4) передача неповнолітнього під нагляд батькам або особам, які їх замінюють, чи під нагляд педагогічному або трудовому колективу за їх згодою, а також окремим громадянам на їх прохання» [3].

Серед адміністративістів є ті, хто з законодавчим переліком заходів впливу не погоджується. Переконаний, що даний список потребує перегляду Чернецький О.Л. Так, вчений у своєму дисертаційному дослідженні (2008 рік)

пропонує замінити заходи дисциплінарної відповідальності на наступні заходи впливу:

- ✓ публікація/оприлюднення інформації про вчинення адміністративного проступку неповнолітнім, що виступає як форма зовнішнього осуду його неправомірної поведінки;

- ✓ обмеження дозвілля та встановлення особливих вимог до поведінки неповнолітнього, що включає заборону відвідування певних місць, обмеження використання певних форм дозвілля, зокрема, й тих, що пов'язані із керуванням транспортним засобом, обмеження перебування поза місцем проживання в певний час доби, виїзду в інші місця без дозволу відповідного державного органу, а також покладення обов'язку реєструватися;

- ✓ зобов'язання відвідувати навчальні програми правоохоронного спрямування з визначенням днів, тривалості/часу занять;

- ✓ виконання громадських робіт у вільний від роботи/навчання час [32, с. 19].

Разом із тим, слід підкреслити, що національне законодавство повинно бути максимально гуманним щодо неповнолітніх правопорушників. Попередження є найбільш ефективним/гуманним способом боротьби з правопорушеннями та зменшення кількості адміністративних порушень серед малолітніх/неповнолітніх. Крім того, необхідно застосовувати найбільш ефективні методи та засоби контролю, враховуючи постійне збільшення кількості правопорушень серед цієї категорії осіб у сфері адміністративних правовідносин.

Тому, вбачається за доцільне запропонувати законодавцю включити до КУпАП окрему главу «Адміністративна відповідальність неповнолітніх», визначивши у ній мету притягнення таких осіб до адміністративної відповідальності, вказавши на повноваження суб'єктів, котрі можуть притягувати неповнолітніх до відповідальності та порядок притягнення останніх до адміністративної відповідальності, а також їх батьків/осіб, що їх замінюють, за адміністративні проступки, скоєні їхніми дітьми.

Висновки до розділу 2

Чинна система адміністративних стягнень уже втратила свою актуальність і потребує перегляду з урахуванням сучасних умов, включаючи дію правового режиму воєнного стану. Багато ініціатив у галузі адміністративно-деліктного права залишаються на етапі пропозицій та законопроектів, що вказує на важливість розгляду цієї проблеми та підкріплює наукові пошуки в цій сфері. Законотворцю варто було б серйозно задуматися над прийняттям нового кодифікованого акта, який би регулював інститут адміністративної відповідальності, враховуючи реалії сучасного українського життя та виклики воєнного стану.

Вбачається за доцільне запропонувати законодавцю включити до КУпАП окрему главу «Адміністративна відповідальність неповнолітніх», визначивши у ній мету притягнення таких осіб до адміністративної відповідальності, вказавши на повноваження суб'єктів, котрі можуть притягувати неповнолітніх до відповідальності та порядок притягнення останніх до адміністративної відповідальності, а також їх батьків/осіб, що їх замінюють, за адміністративні проступки, скоєні їхніми дітьми.

РОЗДІЛ 3. ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ В УМОВАХ ДІЇ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ ТА ШЛЯХИ ЇХ ПОДОЛАННЯ

У період дії правового режиму воєнного стану в Україні, який триває вже четвертий рік, виникають численні труднощі щодо притягнення громадян до адміністративної відповідальності. Введення воєнного стану створило непередбачувані ситуації та нестандартні умови, що відповідно ускладнило визначення й застосування адміністративних правових норм. Нестабільність обстановки призвела до появи нових проступків/правопорушень, які не передбачені чинним законодавством, а також викликали невизначеність, розмитість меж адміністративних протиправних діянь. Умови воєнного стану вимагають наявності гнучкого/адаптивного законодавства, здатного ефективно регулювати ситуації, що виникають внаслідок конфлікту. Важливо поєднати забезпечення безпеки з гарантуванням основних прав/свобод кожного громадянина.

На жаль, чинний КУпАП прийнятий ще за далекого 1984 року, а тому не відповідає викликам сучасного суспільства. Переконані, що вже давно пора прийняти абсолютно новий, удосконалений адміністративний кодекс, який би відповідав вимогам не лише української сучасності, але й вимогам післявоєнного часу.

Що стосується теми дослідження, то тут дуже важливо, щоб парламент взяв до уваги наступні проблемні питання: перш за все, досі відсутнє законодавче тлумачення поняття «адміністративне стягнення», що породжує плутанину цього поняття із «адміністративним покаранням»/«адміністративними санкціями».

Доречною видається думка Миколенко О.М., котра зазначає, що «З моменту прийняття і по сьогодні КУпАП залишається нормативно-правовим актом, який одночасно синтезує в собі як матеріальні, так і процедурні норми (з огляду на попередні положення наукової статті в подальшому будемо їх

іменувати «адміністративно-процедурні норми»). Специфіка адміністративної відповідальності в тому, що суб'єкт, який вправі порушити справу про адміністративне правопорушення, часто є і суб'єктом, який розглядає справу по суті» [33, с. 56].

Наступне, введення правового режиму воєнного стану спричинило виникнення нових видів адміністративних проступків, котрі законодавець у чинному законодавстві не передбачив. Власне це породжує виникнення труднощів при кваліфікації діянь як протиправних. Таким чином, межі адміністративних порушень стають «розмитими», що має наслідком юридичну невизначеність і можливі суперечки.

В умовах воєнного стану виникають труднощі у балансуванні між публічною безпекою та правами/свободами громадян, оскільки введення даного режиму само собою обмежує останніх у багатьох правах. Для прикладу, запровадження комендантської години обмежує свободу пересування громадян, що є фундаментальним правом, але водночас необхідне для забезпечення громадського/публічного порядку/безпеки. Аналогічно, перевірка документів на вулицях/блокпостах можуть сприйматися як обмеження права на приватне життя, хоча вони спрямовані на підтримання правопорядку та попередження диверсій.

Необхідно адаптувати національне законодавство під реалії не лише воєнного стану, але й сучасного українського суспільства, оскільки КУпАП від 1984 року ускладнює ефективне регулювання ситуацій, пов'язаних з правопорушеннями та накладенням адміністративних стягнень за них.

Введення воєнного стану та відповідних обмежень у проведенні зборів/інших заходів безпеки, свободи пересування може призвести до збільшення кількості адміністративних порушень серед громадян. А отже, потрібно осучаснювати адміністративне законодавство.

На жаль, чинна система адміністративних стягнень в Україні є надмірно розширеною та малоефективною, що потребує окремого аналізу й перегляду. Законодавчий підхід до впровадження найкращих міжнародних практик нерідко

призводить до того, що значна частина передбачених санкцій або не дає належного результату, або ж залишається нереалізованою через відсутність чітких механізмів застосування. Для прикладу, оплатне вилучення предмета періодично повертається в правове поле після резонансних ДТП, проте його дієвість залишається мінімальною. Аналогічна ситуація з виправними роботами: якщо раніше цей захід мав вагоме значення, то в сучасних умовах він втратив актуальність як адміністративне стягнення.

Однією з основних проблем, що вимагає вирішення в межах удосконалення адміністративно/деліктного законодавства, є невиправдане обмеження переліку суб'єктів, до котрих можуть застосовуватися адміністративні стягнення за КУпАП. Зокрема, чинне законодавство не передбачає можливості притягнення юридичних осіб до адміністративної відповідальності, що створює прогалини у правозастосуванні та ускладнює ефективний контроль за дотриманням адміністративних норм.

На завершення даного питання зазначимо, що неефективною та неузгодженою залишається система органів, уповноважених притягувати осіб до адміністративної відповідальності. Нині «Глава 17 КУпАП перераховує більше сорока органів (посадових осіб), які вправі розглядати справи про адміністративні правопорушення і накладати адміністративні стягнення. Обумовлено це тим, що законодавець весь час намагався розмежувати суб'єктів, які порушують провадження по справі (ст. 255 КУпАП), та суб'єктів, які приймають остаточне рішення по справі (Глава 17 КУпАП). У такий спосіб намагались досягти режиму законності при винесенні рішень щодо притягнення особи до адміністративної відповідальності» [33, с. 57].

Висновки до розділу 3

Таким чином, ми дійшли висновку, що чинний КУпАП 1984 року не відповідає сучасним викликам, особливо тепер, коли діє правовий режим воєнного стану, тому потребує оновлення.

Виникнення нових адміністративних правопорушень створює правову невизначеність і ускладнює їх кваліфікацію. А тому дуже важливо забезпечити баланс між громадською безпекою та дотриманням прав громадян, особливо щодо обмежень, запроваджених воєнним станом.

Потребує оптимізації для ефективнішого правозастосування надмірна кількість органів, які розглядають адміністративні справи. Деякі адміністративні стягнення втратили свою ефективність через відсутність дієвих механізмів реалізації (наприклад, виправні роботи). А також включення юридичних осіб до суб'єктів адміністративної відповідальності допоможе усунути прогалини в правозастосуванні.

ВИСНОВКИ

Проаналізувавши мету адміністративного стягнення, дійшли висновку, що адміністративне стягнення покликане виконувати не тільки каральну, але й виховну та превентивну функції, спрямовані на формування у правопорушника правосвідомої поведінки та недопущення ним повторних правопорушень у майбутньому.

Досліджуючи функції адміністративних стягнень, було підмічено, що науковці-адміністративісти переважно зосереджуються на функціях адміністративної відповідальності. Однак, зважаючи на те, що адміністративні стягнення являються безпосереднім наслідком притягнення особи до адміністративної відповідальності, їхні функції фактично збігаються. Усі досліджені в роботі функції адміністративних стягнень у комплексі формують дієву систему останніх, яка слугує не лише засобом впливу на правопорушників, але й виступає важливим інструментом підтримання правопорядку та ефективного функціонування правової держави.

Адміністративна санкція виступає формою негативної реакції держави, котру реалізують її уповноважені органи/посадові особи у випадку порушення адміністративно-правової норми. Водночас, адміністративне стягнення накладається виключно за вчинення адміністративного правопорушення, передбаченого чинним національним законодавством, і має на меті не лише покарати правопорушника за порушення встановлених правил, але й перевиховати його та поставити на шлях виправлення.

Дослідження показало, що адміністративні стягнення являються безпосереднім наслідком адміністративної відповідальності, що проявляється у негативних правових наслідках для особи, котра вчинила адміністративне правопорушення. Така особа підлягає відповідальності за свої дії та має зазнати певних обмежень/санкцій, котрі можуть повпливати на її моральний, фізичний чи матеріальний стан. Важливо зазначити, що адміністративні стягнення є кінцевим етапом у системі заходів адміністративного/позасудового примусу.

Вони виступають формою адміністративної відповідальності, спрямованою не лише на покарання, а й на виправлення порушника та запобігання аналогічним правопорушенням у майбутньому.

Чинна система адміністративних стягнень уже втратила свою актуальність і потребує перегляду з урахуванням сучасних умов, включаючи дію правового режиму воєнного стану. Багато ініціатив у галузі адміністративно-деліктного права залишаються на етапі пропозицій та законопроектів, що вказує на важливість розгляду цієї проблеми та підкріплює наукові пошуки в цій сфері. Законотворцю варто було б серйозно задуматися над прийняттям нового кодифікованого акта, який би регулював інститут адміністративної відповідальності, враховуючи реалії сучасного українського життя та виклики воєнного стану.

Вбачається за доцільне запропонувати законодавцю включити до КУпАП окрему главу «Адміністративна відповідальність неповнолітніх», визначивши у ній мету притягнення таких осіб до адміністративної відповідальності, вказавши на повноваження суб'єктів, котрі можуть притягувати неповнолітніх до відповідальності та порядок притягнення останніх до адміністративної відповідальності, а також їх батьків/осіб, що їх замінюють, за адміністративні проступки, скоєні їхніми дітьми.

Чинний КУпАП 1984 року не відповідає сучасним викликам, особливо тепер, коли діє правовий режим воєнного стану, тому потребує оновлення. Виникнення нових адміністративних правопорушень створює правову невизначеність і ускладнює їх кваліфікацію. А тому дуже важливо забезпечити баланс між громадською безпекою та дотриманням прав громадян, особливо щодо обмежень, запроваджених воєнним станом. Потребує оптимізації для ефективнішого правозастосування надмірна кількість органів, які розглядають адміністративні справи. Деякі адміністративні стягнення втратили свою ефективність через відсутність дієвих механізмів реалізації (наприклад, виправні роботи). А також включення юридичних осіб до суб'єктів адміністративної відповідальності допоможе усунути прогалини в правозастосуванні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Колпаков В. К. Адміністративна відповідальність (адміністративно-деліктне право): навчальний посібник. Київ: Юрінком Інтер. 2008. 256 с.
2. Перова Л., Євменчук В. Адміністративні стягнення як правове явище в сучасних умовах. С. 38–42. URL: <https://odesa.maup.com.ua/upload/editor/files/Priorytetowe%20kierunki%20rozwoju%20my%C5%9Bli%20naukowej%20w%20XXI%20wieku.pdf#page=38> (дата звернення: 05.03.2025).
3. Кодекс України про адміністративні правопорушення : від 07.12.1984 № 8074-10-ВР. *Відомості Верховної Ради Української РСР (ВВР)*. 1984. Додаток до № 51. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/80731-10/stru/para60#n60> (дата звернення: 05.03.2025).
4. Миколенко О.М. Каральна функція адміністративно-деліктного права. *Правова держава*. 2019. № 33. С.71–77. URL: <http://pd.onu.edu.ua/article/view/162056/165382> (дата звернення: 05.03.2025).
5. Керезора М.О. Функції попередження в системі адміністративних стягнень. *Форум права*. 2012. № 3. С. 263–269. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/FP_index.htm_2012_3_46 (дата звернення: 05.03.2025).
6. Панасюк О. Теоретичний огляд адміністративного стягнення: поняття і мета. *Національний юридичний журнал: теорія і практика*. Червень, 2020. С. 126–130. URL: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/126-130_21.pdf (дата звернення: 05.03.2025).
7. Комзюк А.Т. Заходи адміністративного примусу в правоохоронній діяльності міліції: поняття, види та організаційно-правові питання реалізації: монографія.; за ред. проф. О.М. Бандурки. Харків: Вид-во Нац. унту внутр. справ, 2002. 336 с.
8. Білоус-Осінь Т.І. Правова природа адміністративних стягнень. 2024. С. 32–34. URL: <https://surl.li/dpbcxb> (дата звернення: 06.03.2025).

9. Панасюк О.В. Наукові погляди на класифікацію функцій адміністративної відповідальності. *Юридична наука*. № 1 (91). 2019. С. 141–146. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/f44c7c34-c01e-4206-b535-b41082850367/content> (дата звернення: 06.03.2025).

10. Аксьонов Д. С. Функції адміністративної відповідальності. *Економіко-правові та управлінсько-технологічні виміри сьогодення: молодіжний погляд: матеріали міжнародної науково-практичної конференції: у 2 т.*–Т. 2.–Дніпро: Університет митної справи та фінансів, 2021. С. 370–372. URL: http://biblio.umsf.dp.ua/jspui/bitstream/123456789/4608/1/%D0%9A%D0%BE%D0%BD%D1%84%2005_11_21%20%D0%A2%D0%BE%D0%BC%202%20.pdf#page=370 (дата звернення: 06.03.2025).

11. Пирожкова Ю. В. Теорія функцій адміністративного права: дис. ...д-ра юрид. наук: 12.00.07. Запоріжжя, 2017. 543 с.

12. Великий тлумачний словник сучасної мови. URL: <https://slovnyk.me/dict/vts/%D1%81%D0%B0%D0%BD%D0%BA%D1%86%D1%96%D1%8F> (дата звернення: 08.03.2025).

13. Орехов В.Ю. Санкції у праві як елемент правового регулювання та охорони суспільних відносин : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.01 «Теорія та історія держави і права; історія політичних і правових вчень»; Київський нац. ун-т внутр. справ. Київ, 2008. 22 с.

14. Дембіцька С.Л. Визначення понять «санкція» та «адміністративне стягнення». *Право і суспільство*. № 4, частина 2. 2017. С. 73–77. URL: http://www.pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2017/4_2017/part_2/17.pdf (дата звернення: 08.03.2025).

15. Устименко Є.В. Поняття та ознаки санкцій в адміністративному праві. *Право і суспільство*. № 2, частина 2. 2017. С. 116–120. URL: http://pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2017/2_2017/part_2/26.pdf (дата звернення: 08.03.2025).

16. Коломoeць Т.О. Особисті адміністративні стягнення – невід’ємна складова новітнього кодифікованого адміністративно-деліктного законодавства.

Вісник Запорізького національного університету. № 2 (1). 2013. С. 103–108. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vznu_Jur_2013_2%281%29__19 (дата звернення: 08.03.2025).

17. Хорощак Н.В. Адміністративні стягнення та їх застосування: дис...канд. юрид. наук: 12.00.07 – теорія управління; адміністративне право і процес; фінансове право. Інститут держави і права ім. В.М. Корецького НАН України. Київ, 2002. 211 с.

18. Когут О.В. Напрямки удосконалення законодавчого регулювання адміністративних стягнень. *Університетські наукові записки*. № 2 (22). 2007. С. 291–296. URL: <http://old.univer.km.ua/visnyk/1317.pdf> (дата звернення: 08.03.2025).

19. Авер'янов В. Потрібні нові концептуальні засади створення проекту Кодексу України про адміністративні проступки. *Право України*. 2004. № 11. С. 11–15.

20. Коломoeць Т., Куразов Ю. Попередження як вид адміністративного стягнення: доцільність його збереження та вдосконалення засад використання ресурсу в умовах реформаційних нормотворчих процесів в Україні. *Слово національної школи суддів України*. № 1 (2), 2013. С. 105–114. URL: <https://surli.cc/orzjkh> (дата звернення: 12.03.2025).

21. Гордійчук М.В., Котенко Н.М. Адміністративний штраф як вид адміністративного стягнення. *Право і суспільство*. № 3. 2023. С. 166–172. URL: http://pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2023/3_2023/24.pdf (дата звернення: 12.03.2025).

22. Адереєко Т.В. Особливості адміністративних стягнень в Україні, сучасний стан і перспективи. *Молодий вчений*. № 11 (14). 2014. С. 146–151.

23. Шестак Л.В., Веремієнко С.В. До питання про доцільність застосування оплатного вилучення предмета, який став знаряддям вчинення або безпосереднім об'єктом адміністративного правопорушення. *Право і суспільство*. № 6. 2017. С. 144–148. URL:

http://pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2017/6_2017/part_1/26.pdf (дата звернення: 12.03.2025).

24. Левицька К.Ю. Позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю як вид додаткового адміністративного стягнення. *Юридична наука*. № 4 (106), 2020. Том 2. С. 114–122.

25. Шестак Л.В. Громадські роботи як вид адміністративного стягнення: поняття та сутність. *Право і суспільство*. № 2, 2018. С. 109–114. URL: http://pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2018/2_2018/part_3/23.pdf (дата звернення: 25.04.2024).

26. Мельник Т. М. Ярошович А. Ю. Громадські та суспільно корисні роботи: адміністративно-правова порівняльна характеристика. *Наукові заходи Юридичного факультету Західноукраїнського національного університету*, 2024, 209-212. URL: <http://confuf.wunu.edu.ua/index.php/confuf/article/view/1348/1329> (дата звернення: 12.03.2025).

27. Гордійчук М.В., Котенко Н.М. Виправні роботи як вид адміністративного стягнення. *Економіка. Фінанси. Право*. 2021. № 6. С. 22–25. URL: <https://rfid.stu.cn.ua/tmp/1629116878140.pdf#page=22> (дата звернення: 12.03.2025).

28. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення захисту права дитини на належне утримання шляхом вдосконалення порядку примусового стягнення заборгованості зі сплати аліментів: Закон України від 7 грудня 2017 року № 2234-VIII. *Відомості Верховної Ради (ВВР)*, 2018, № 6-7, ст. 40. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2234-19#top> (дата звернення: 15.03.2025).

29. Яковець І. С., Лук'янченко І.О. Суспільно корисні роботи в системі адміністративних стягнень. *Юридичний науковий електронний журнал*. № 4, 2018. С. 115–117. URL: <https://surl.li/offlvi> (дата звернення: 15.03.2025).

30. Рішення у справі за конституційним поданням Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини щодо відповідності Конституції України

(конституційності) положень ч. 1 ст. 294, ст. 326 Кодексу України про адміністративні правопорушення від 23 листопада 2018 р. Справа № 1-12/2018(3911/15). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v010p710-18#Text> (дата звернення: 15.03.2025).

31. Співак, М. В. Інтеграція гендерних підходів у практику притягнення до адміністративної відповідальності. *Науковий вісник міжнародного гуманітарного університету*. № 49. 2021. С. 35–39. URL: <https://www.vestnik-pravo.mgu.od.ua/archive/juspradenc49/juspradenc49.pdf#page=35> (дата звернення: 15.03.2025).

32. Чернецький О.Л. Правове регулювання адміністративної відповідальності неповнолітніх в Україні : автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Харків : Харківський нац. ун-т внутрішніх справ, 2008. 22 с.

33. Миколенко О.М. Особливості вдосконалення національного законодавства про адміністративну відповідальність. *Правова держава*. № 44. 2021. С. 54–59. URL: <https://dspace.onu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/7ea2ac09-0836-4407-af35-ccd16b02f4eb/content> (дата звернення: 18.03.2025).